

गरुडक्षेप एक ध्येय वेडा प्रवास

भरत आंधळे¹, वर्षारानी भोसले²

¹IR.S., मु.सा.काकडे महाविद्यालय सोमेखर नगर.

²M.A.II (मराठी)

प्रस्तावना-

‘गरुडक्षेप’ या आत्मचरित्र पुस्तकाचे लेखक भरत आंधळे हे आहेत. मी ‘पुस्तक परिक्षण’

या पुस्तकाचे प्रकाशक - स्टडी सर्कल पब्लिकेशन्स प्रा.लि. हे आहेत. या पुस्तकाचे मुखपृष्ठ व रेखाचित्रे नंदू गवांदे आहे. “गरुडक्षेप” या पुस्तकाची दहावी आवृत्ती. डिसेंबर २०१५ मधील आहे.

मी ही आवृत्ती पुस्तक परिक्षणासाठी घेतली . या पुस्तकाचे मूद्रक :- वेदगंगा प्रिहो ग्राफिक्स, सानपाडा, नवी मुंबई हे आहेत.

ग्रामीण भागात राहणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी हे पुस्तक एक मोठी प्रेरणाच आहे. खेड्यातील किंवा प्रतिकूल परिस्थितीत शिक्षण घेताना कशा प्रकारे अडचणी येतात व या संकटांचा सामना - ध्येयवेडा या प्रवासाने कशा प्रकारे करावा याचे अतिशय उत्तम आणि समपर्क आशावादी दृष्टीकोन या पुस्तकरूपाने विद्यार्थ्यांसमोर आला आहे . महाराष्ट्राच्या कानाकोपर्यात. ग्रामीण भागात राहणाऱ्या . समाजासाठी, देशासाठी काहीतरी करावे अशा हेतूने प्रेरित झालेल्या त्याचप्रमाणे आपले स्वतः : चे ध्येय पूर्ण प्रामाणिकपणे पूर्ण करण्यासाठी धडपडणाऱ्या तरुणांना “गरुडक्षेप” हे पुस्तक एक मोठे मार्गदर्शकच आहे.

या पुस्तक रूपाने ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वास मिळवण्यास व त्यामध्ये वाढ होण्यास मदत होत आहे . मोठी स्वप्ने पहा व ती पूर्ण करण्यासाठी अथक परिश्रम , कष्ट करा हे यातून शिकवयास मिळाले.

अपयशाला सामोरे जाण्याची ताकद यातून मिळाले आहे . अपयश पचवायला शिका असा संदेश या पुस्तकातून मिळतो. प्रशासकीय क्षेत्रात करिअर करण्यासाठी त्यांना किती संकटे आली अडचणी आल्या त्यावर त्यांनी कशाप्रकारे मात केली आहे हे पुस्तक त्याचे उत्तम उदाहरण आहे.

सकारात्मक दृष्टीकोन हे खास वैशिष्ट्ये आहे . त्याचप्रमाणे त्यांचा स्वभाव , त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण. इच्छाशक्ती, प्रेरणा, उद्दिष्ट, गाठण्याची धडपड , आवडनिवड आणि मुख्य म्हणजे काहीतरी करून दाखविण्याची जिद्द असे सर्व काही या पुस्तक रूपाने त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची ओळख झाली.

‘गरुडक्षेप’ या पुस्तकातून भरत आंधळे साहेबांनी समस्यांचे भांडवल करू नका असा लाखमोलाचा संदेश यातून दिला तर समस्यांवर उपाय काढा आणि त्यासाठी खूप कष्ट ,मेहनत करण्याची तयारी ठेवा .यश हे मिळतेच हे सिद्ध करून दाखविली व ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना प्रेरणा दिली आहे.

या पुस्तकातून आणखी एक महत्वाचा संदेश दिला आहे तो म्हणजे-

“Work is Worship” (कामातच देव पाहावा) त्याच प्रमाणे कामाचा ध्यास घ्यायचा असेल तर “कामात बदल म्हणजे विश्रांती” हे घोषवाक्य या पुस्तकरूपाने आपल्या समोर येते.

भरत आंधळे साहेबांचे कुटुंब म्हणजे त्यांचे आई ,वडील,लहान भाऊ,बहीण,आजी असे सारेजण मिळून एकत्र राहत.अत्यंत गरिबीची परिस्थिती पण आजीचा त्यांच्यावर फार जीव .सगळ्या लोकांना भरत फार हुशार आहे असे ती सांगत .शाळा सुरु झाली कसे तरी ‘स-पास’ होऊन वरच्या वर्गात जात .सुट्टीत आजीबरोबर कामाला जात. पुढच्या वर्षाची वहा पुस्तक विकत घेण्यासाठी गावातील पानसरे हे श्रीमंत कुटुंब त्यांच्या शेजारी होते.त्यांची खूप वेगवेगळ्या प्रकारे मदत पुढे मेट्रिक परीक्षा झाली. ५४% मिळवून पास झाले.

नाशिकला I.T.I. केले. सात कि.मी.रोज सकाळी ५:३० ला घरातून चालत निघून व ७ वा कॉलेजमध्ये पोहचत.बाजरीची भाकरी आणि चटणीत पाणी टाकून खात . खूप मेहनतीने I.T.I. पास झाले व हिंदुस्तान फास्टनर कंपनीत कामाला लागतो . हे करीत असताना बाहेरून पदवीचे शिक्षण घेते आणि १९९९ मध्ये घरातला पहिला ग्रॅज्युएट मुलगा झालो.

त्यानंतर १९९९ मध्ये कंपनी सोडून स्पर्धा परीक्षांची तयारी , अभ्यास सुरु केला .पुणे विद्यापीठात एम.ए. इतिहासाला अॅडमिशन घेतले व “कमवा आणि शिकवा योजनेत प्रवेश मिळवला .काम करीत एम पूर्ण केले ” व स्पर्धा परीक्षांचा अभ्यास चालूच ठेवला .२००३ मध्ये स्पर्धा परीक्षा पास झालो .आणि २००४ मध्ये P.S.I. ला रामराम ठोकून U.P.S.C. रस्ता धरला.

याच परिस्थितीत याच काळात वाईट परिस्थितीत कोणीच आपले नसते याची जाणीव झाली . U.P.S.C. पूर्व परीक्षा नापास झालो .पण धीर सोडला नाही ‘अपयश ही यशाची पहिली पायरी ’ या विचाराने परत अभ्यासाला सुरुवात केली २००७-२००८,पास नापासाचा खेळ चालू होता.त्यानंतर परत पुण्याला आले.

पुण्यात ‘यशदा’ या संस्थेत घेतला .व तोपर्यंत युपीएसची पूर्व परीक्षा झाले . आत्मविश्वास वाढला.वाईट परिस्थितीत आधार देणारी मित्र मंडळी भेटली .घरी वडिलांच वागण पुर्वासारखच .बाकीचे शेतात काम करून कसंतरी घर चालवत.

नातेवाईकांना भरत चेष्टेचा विषय झाला होते .वाया गेला आहे असे लोक बोलत तर कुणी लव्ह मरेज केले असे सांगत अशी समाजातील लोक वाईट बोलत परंतु त्यांनी त्याकडे दुर्लक्ष केले

यश-अपयश,पास - नापास हा खेळ चालूच होता .आजी गावातल्या लोकांना मोठ्या आत्मविश्वासान सांगायची लई मोठा साहेब होणार आहे.कलेक्टरच्या परीक्षेच्या अभ्यास करतोय अशी सांगत.

संघर्ष चालूच आतापर्यंत भरत साहेबांनी २००३ मध्ये पीएसआय , २००४ मध्ये रेल्वे ,टीसी,२००५ मध्ये जलसंपदा विभाग,२००७ मध्ये L.I.C. विकास अधिकारी २००८ मध्ये समाजकल्याण ख्यातीत नोकरी . अशा अनेक नोक-या सोडून दिल्या.परंतु त्यांनी ध्येय सोडले नाही.लोकांनी वेडे म्हटले तरी चालेल.पण ध्येय सोडणार नाही हे त्यांनी सांगितले.

आणि ६ मे २०१० रोजी यू .पी.एस चा निकाल झाली आणि एका न सपना -या संघर्षाचा शेवट झाला भरतने लग्न निकाल लागण्यापूर्वी ठरविले. त्यामुळे पदाकडे पाहून येणारा जीवनसाथी त्यांना टाळता झाला.

समारोप

ग्रामीण भागातील मुले कोणत्याही संकटात टिकून राहतात. याची जाणीव करून दिली. अपयशान खचून जाऊ नका.सकारात्मक विचार करा. असे ते म्हणतात. याची जाणीव या पुस्तकातून करू दिली आहे.

ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना-“संकट त्यांच्यावरच येतात ज्याच्यात त्यांचा सामना करण्याची हिम्मत असते”.असे विचार या पुस्तकातून देतात.

“गरुडक्षेप” हे पुस्तक तरुणांना दिशा देणारे आहे .खूप मार्क्स पडले तरच पुढे काही तरी होता येते हा गेरसमज या लेखकाने या पुस्तकाच्या रूपाने मोडीत लागला.व यातून विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन मिळत आहे.

प्रचंड उर्जा,इच्छाशक्ती यातून अनुभवयास मिळाली.उत्तुंग ध्येयाकडे वाटचाल करताना जीवनातील अनेक भौतिक सुखांना तीतांजली द्यावी लागते याची जाणीव या “गरुडक्षेप” पुस्तकातून होते.

शेवटी असे लिहावेसे वाटते कि - भरत आंधळे साहेब असेच सदैव कार्यरत राहोत .व त्यासाठी त्यांना दीर्घायुष्य लाभो हीच ईश्वरचरणी प्रार्थना !

संदर्भ सूची

१) मराठी वाङ्मय तंत्र आणि आस्वाद समीक्षा-संपादन प्रा.डॉ.संदीप सांगळे,डायमंड प्रकाशन ,पुणे २००९.

साधन सूची:-

१) “गरुडक्षेप”-भरत आंधळे,स्टडी सर्कल प्रकाशन.दहावी आवृत्ती डिसे.२०१५.